

Poznámky Komunistické Československo

SLOVENSKO V KOMUNISTICKOM ČESKOSLOVENSKU

- 5. apríla 1945 bol vyhlásený Vládny program v Košiciach, ktorým sa obnovilo Československo s podporou ZSSR po rokovaní v Moskve. Program zakázal obnovu pravicových strán, riešil otázku nemeckej a maďarskej menšiny, ktorá bola určená na vysídlenie a riešená bola aj konfiškácia ich majetku. Vytvorili sa aj Retribučné sudy, ktoré riešili vojnové zločiny a vláda sa zaviazala uskutočniť pozemkovú reformu a poštátniť kľúčové odvetvia priemyslu. Slovenská národná rada bola dočasne uznaná za nositeľku zákonodarenej a výkonnej moci na Slovensku. Československá republika mala byť národným štátom Čechov a Slovákov, neobnovila sa v pôvodných predmníchovských hraniciach, stratila Podkarpatskú rus, ktorá pripadla ZSSR. Od Maďarska sme však získali Jarovce, Rusovce a Čunovo. Na nátlak Stalina sme odmietli Marshallov plán, čím sme sa definitívne dostali pod kontrolu ZSSR.

POLITICKÝ SYSTÉM

- Mali sme mať demokratický systém, avšak v skutočnosti išlo o autoritatívny ľavicový systém (diktatúra komunizmu). Politické strany zastrešoval Národný front a na miestnej úrovni vznikali národné výbory.

- Predsedom bol E. Beneš, ktorý polroka vládol prostredníctvom Benešových dekrétov - celkovo ich bolo 143, zasahovali do všetkých sfér spoločnosti: radikálne riešili nemeckú a maďarskú menšinu, riešili prevzatie moci na oslobodenom území, obnovenie predvojnových a zriadenie nových orgánov a inštitúcií štátnej správy, potrestanie spolupráce s nepriateľom počas vojny, konfiškáciu nepriateľského majetku a znárodnenie kľúčového priemyslu.

- Od 21. júla 1940 (ustanovenie exilovej vlády v Londýne) do 27. októbra 1945

bolo vydaných 143 dekrétov

- súbor dekrétov vydaných počas 2. svetovej vojny z exilu a v prvých povojnových mesiacoch v ČSR. Nahrádzali neexistujúci čs. parlament, pripravovala ich a schvaľovala čs. vláda, podpisoval ich prezident Eduard Beneš a príslušný minister, prípadne všetci členovia vlády

- napr.:

- Dekrét o národnej správe majetku Nemcov, Maďarov, zradcov a kolaborantov a o neplatnosti niektorých majetkových konaní z doby okupácie (z 19. mája 1945)
- Dekrét o potrestaní nacistických zločincov, zradcov a ich pomáhačov a o mimoriadnych ľudových súdoch (z 19. júna 1945)
- Dekrét o Národnom súde (z 19. júna 1945)

- Dekrét o konfiškácii a rozdelení pozemkového majetku Nemcov, Maďarov, zradcov a kolaborantov (z 21. júna 1945)
- Dekrét o úprave česko-slovenského štátneho občianstva osôb nemeckej a maďarskej národnosti (strata štátneho občianstva Nemcov a Maďarov) (z 2. augusta 1945)
- Dekréty o znárodnení baní a kľúčového priemyslu, akciových bank a súkromných poisťovní (z 24. októbra 1945)
- Dekrét o konfiškácii nepriateľského majetku a o Fonde národnej obnovy (z 25. októbra 1945)

- Všetky dekréty prezidenta republiky boli po vojne, 5. marca 1946, ratihabované (vyslovuje sa platnosť úkonu od jeho schválenia) Dočasným Národným zhromaždením ústavným zákonom č 57/1946 Zb.

- Parlamentné voľby 1946- prvé povojnové a posledné demokratické; na Slovensku kandidovali dve politické strany:
 1. Komunistická strana Slovenska- predseda Karol Šmidke
 2. Demokratická strana- predseda Jozef Lettrich, ktorá voľby na Slovensku vyhrala so 60%-tami, KSS získala 30%, no v celoštátnom meradle vyhrala voľby komunistická strana so 40%-tami
- Opäť sa presadzoval centralizmus, Praha bola nútená podniknúť určité kroky smerujúce k upevneniu postavenia komunistov
- V rokoch 1946-1947 prebehol proces s exprezidentom Tisom, ktorého v apríli 1947

popravili v Bratislave

- Tiso stratil moc po vojne v apríli 1945; ušiel do Rakúska, kde sa ukrýval; bol zaistený americkou vojenskou políciou a bol vydaný česko-slovenskej vláde
- Odsúdený bol za vlastizradu, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti=> trest smrti obesením
- Proces sa začal 2.decembra 1946 a rozsudok bol vynesený 15.apríla 1947
- Pred súdom neprejavil nijakú kajúcnosť a vystupoval bojovne
- 15.apríla 1947 predložil Ivan Štefánik žiadosť o milosť pre Tisa, no bola zamietnutá v pomere 17:6
- Bol popravený 18.apríla 1947 na dvore Justičného paláca v Bratislave; smrť nastala za 7 minút

- Na jeseň 1947 boli demokrati falošne obvinení z protištátneho sprisahania a niektorí boli uväznení

- K definitívnemu vyriešeniu politickej krízy došlo v roku 1948, kedy podalo 12 z 26 ministrov demisiu, pretože verili, že ju Beneš odmietne, a tak oslabí moc komunistov. Po demisii bola doplnená vláda na návrh Gottwalda. Na 24.februára 1948 bol vyhlásený generálny štrajk, ktorý otvoril cestu diktatúre komunizmu. Komunisti však na Beneša tlačili a on demisiu prijal 25.februára 1948 a zároveň vymenoval novú vládu, v ktorej mali výrazné zastúpenie komunisti => komunistický štátny prevrat/ februárový prevrat/
Vít'azný február

- 9.mája 1948 parlament prijal novú ústavu, ktorá vyhlásila politické víťazstvo robotníckej strany. Beneš odmietol novú ústavu podpísať, a preto abdikoval, novým prezidentom sa stal Klement Gottwald

ČESKOSLOVENSKÍ PREZIDENTI

1. Klement Gottwald-> 1948-1953
2. Antonín Zápotocký-> 1953-1957
3. Antonín Novotný-> 1957-1968
4. Ludvík Svoboda-> 1968-1975

5. Gustáv Husák-> 1975-1989

ŽIVOT V KOMUNISTICKOM ČESKOSLOVENSKU

- Život občanov zmenila menová reforma z roku 1953, ktorá obrala obyvateľov o ich úspory, pretože nová Československá koruna bola vymieňaná v pomere 1:5, ak mali hotovosť do 1500 starých korún. Ak mali však ľudia vyššiu hotovosť, tak v pomere 1:50 - Spoločnosť kontrolovala ŠtB (Štátna bezpečnosť), ktorá vznikla po vzore ruskej KGB.

- Komunisti boli proti katolíckej cirkvi, pretože boli ateisti a všetky cirkvi boli podriadené prísnemu štátnemu dozoru.

- Akcia K- útok na mužské kláštory, odkiaľ rehoľníkov sústredili do táborov

a neskôr deportovali do Čiech, kde pracovali ako robotníci

- Akcia R- zameraná na rehoľné sestry

- Akcia P- zameraná na gréckokatolícku cirkev, ktorá sa musela zlúčiť

s pravoslávnu

- Všetky tieto akcie prebehli v roku 1950

- Tí, ktorí sa nepodriadili režimu pracovali v táboroch alebo boli väznení. Pre toto obdobie sú typické MONSTERPROCESY-> vykonštruované politické procesy. Slúžili ako odstrašujúci príklad. Niektorí boli odsúdení na doživotie, niektorí popravení. Známym je proces s partizánskym veliteľom Žingorom, ktorý bol popravený, rovnako bol popravený aj Vladimír Clementis. Popravená bola aj mladá študentka Milada Horáková. Väznení boli aj spisovatelia, napr. Laco Novomestský, mnohí autori písali tzv. Do šuplíka=> cenzúra, alebo autori emigrovali do zahraničia- katolícka moderna.

- Komunistickej ideológii podliehala aj kultúra a školstvo a taktiež hospodárstvo

- ŠKOLSTVO

- Učitelia pravidelne preškoľovaní, museli písať posudky a kvalitné vzdelanie mohli získať nie múdri, ale sympatizujúci so stranou

- Pre deti boli od najmenších vytvorené organizácie, ktoré ich vychovávali k sympatiám so stranou

1. Iskry/ iskričky- najmenšie deti (1. a 2. ročník ZŠ)

2. Pionieri- modré rovnošaty a červená šatka uviazaná na jednotku (ostané ročníky ZŠ)

3. Zväzáci- modré rovnošaty a bordové kravaty (SŠ)

- Pri všetkých významných sviatkoch deti zo škôl chodili klásť vence k pamätníkom v rovnošatách a okrem našej hymny zaznela aj hymna ZSSR
- Spartakiády. Raz za 5 rokov, bola najväčšia prezentácia najšikovnejších z celej republiky v Prahe na Strahove

HOSPODÁRSTVO

- V poľnohospodárstve vznikali JRD (Jednotné roľnícke družstvá) a Štátne majetky
- V priemysle boli nastavené 5 ročné plány= PÄŤROČNICE- po vzore ZSSR, ktoré presne určovali druh, množstvo a miesto výroby tovaru; cenu a mzdu pre pracujúcich
- Postupne sa budoval ťažký a chemický priemysel
- V roku 1960 bola prijatá nová ústava, ktorá prijala nový názov ČSSR- Československá socialistická republika
- V tomto období museli byť všetci zamestnaní
- Vznikali ROH- Revolučné odborové hnutia

SOCIALIZMUS S ĽUDSKOU TVÁROU

V roku 1968 sa stal Prvým tajomníkom ÚV KSČ prvý Slováč A. Dubček, ktorý sa spolu so Smrkovským a Černíkom pokúsil o reformu komunistického života. Reformy boli zamerané na demokratizáciu spoločnosti a strany, napr. povoľovali súkromné vlastníctvo, zabezpečovali základné občianske práva (sloboda tlače, slova...), mala sa uvoľniť cenzúra v spoločnosti, zmeny aj v cirkevnom živote- napr. Umožnenie rehoľného života... Demokratizačné kroky sa nepáčili ostatným predstaviteľom KSČ, napr. Vasil'ovi Biľakovi, ktorý bol jeden z autorov listu vyšším predstaviteľom ZSSR. Brežnev vyhodnotil tento proces ako nebezpečný pre stranu, a preto nariadil vojenskú intervenciu vojsk Varšavskej zmluvy do ČSSR. Tá sa uskutočnila v noci z 20. na 21. augusta 1968, keď vojská ZSSR, Poľska, Maďarska, Bulharska a NDR prekročili hranice ČSSR. Reformátori strany (Dubček, Smrkovský, Černík) spolu s ďalšími odporcami okupácie a režimu boli zatknutí a odvezení do Moskvy. V Moskve prebehli rokovania, ktorých výsledkom bol tzv. Moskovský protokol, ktorý

nariad'oval uskutočniť NORMALIZÁCIU v ČSSR a zároveň povoľoval pobyt sovietskych vojsk v ČSSR až kým bude ohrozený komunizmus v ČSSR. V októbri 1968 prijalo Národné zhromaždenie zákon o dočasnom pobyte sovietskych vojsk v ČSSR, pričom u nás zostali až do 90-tych rokov. Sovietski vojaci mali vhodné podmienky pre život, napr. vlastné školy, byty, obchody, kde mohli platiť rubľami... Dubček bol postupne postavený mimo verejný politický život+ bol pod neustálou kontrolou ŠtB.

□ Pokus o reformu spoločnosti (Pražská jar)= neúspešný

- V 70-tych rokoch nastala normalizácia- obmedzenie osobnej slobody, cestovania, mnohí členovia strany boli z nej vyhodení, ak nepodporili vedúcu úlohu KSČ

Alexander Dubček

- Bol slovenský politik, štátnik a vrcholný predstaviteľ Pražskej jari. Vyučil sa však za strojného zámočníka

- Narodil sa 27.novembra 1921 v Uhrovci a zomrel 7.novembra 1992 v Prahe na následky ťažkých zranení po autonehode 1.septembra 1992

- Manželka Anna, 3 synovia- Pavol, Peter, Milan

- Detstvo a mladosť prežil v Pišpeku (dnes Biškek) v sovietskom Kirgizsku a v Gorkom (dnes Nižný Novgorod, Rusko). Jeho otec bol členom Interhempa (priemyselno-výrobné družstvo česko-slovenských robotníkov a roľníkov založené na pomoc budovania socializmu v sovietskom Kirgizsku), ktoré v roku 1925 vypravilo prvú expedíciu do Kirgizska.

- V roku 1938 sa Alexander spolu s otcom vracia na Slovensko

- V polovici roku 1939 vstúpil do ilegálnej Komunistickej strany Slovenska

- V roku 1944 sa s bratom zapojili do bojov Slovenského národného povstania

- Jún 1949- stáva sa straníckym pracovníkom na plný úväzok

- 1950-1951- Prvý tajomník okresnej straníckej organizácie v Trenčíne

- Október 1951-január 1953- funkcionár organizačného oddelenia ÚV KSS

- Január 1953- stal sa krajským tajomníkom v Banskej Bystrici

- 1955- odišiel na 3 roky študovať do Moskvy na Vysokú politickú školu pri ÚV KSSZ

- Máj 1958- v neprítomnosti zvolený do ÚV KSS

- Jún 1958- v neprítomnosti zvolený za člena ÚV KSČ

-
- 1958- stal sa vedúcim tajomníkom strany v Západoslovenskom kraji
 - 1960- preložený do Prahy- tajomník ÚV KSČ pre priemysel
 - November 1962- vymenovaný za tajomníka ÚV KSS
 - Bol členom komisie na vyšetrovanie represíí a politických zločinov z 50-tych rokov
 - 1963- Prvý tajomník ÚV KSS+ člen Predsedníctva ÚV KSČ
 - 1968- Prvý tajomník ÚV KSČ do apríla 1969, kedy ho vystriedal Gustáv Husák
 - Apríl- október 1969- predseda Federálneho zhromaždenia
 - Január 1970- odišiel do Turecka ako veľvyslanec
 - 1970- vylúčený zo strany
 - Po návrate domov z Turecka pracoval od roku 1970 do roku 1989 ako mechanik v štátnych lesoch- Lesný správca Krasňany, bol pod neustálím dozorom
 - V novembri 1989 sa zúčastňoval manifestácii Nežnej revolúcie
 - 1989-1992- predseda Federálneho zhromaždenia ČSFR
 - 1992- stal sa predsedom Sociálnodemokratickej strany Slovenska.